

KUHMO

**Kuhmon kaupunki
Varhaiskasvatus**

Toimintayksikkö: _____

Toimintayksikön esimies: _____

Päiväys ___ / ___ 20___

Suunnitelma tarkistetaan seuraavan kerran: ___ / ___ / 20___

**OHJEISTUS
LAPSEN LÄÄKEHOIDON
TOTEUTTAMISEEN
KUHMON KAUPUNGIN
VARHAISKASVATUKSESSA**

Sisällys

Johdanto.....	3
1. Lapsen lääkehoidon toteuttaminen varhaiskasvatuksessa.....	4
1.1. Lapsen sairastuminen hoitopäivän aikana.....	4
1.2. Lääkkeiden säilyttäminen.....	5
1.3. Lomakkeet ja lomakkeiden säilyttäminen.....	5
2. Lapsen lääkehoidon vastuut, velvollisuudet ja työnjako.....	6
2.1. Huoltajat.....	6
2.2. Toimintayksikön esimies	6
2.3. Lähiaikuinen, ryhmän henkilökunta / lääkkeenantajat.....	7
2.4. Perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido.....	8
3. Lähteet ja lisätietoa.....	10
Liitteet.....	11
Liite 1. Lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön valmiudet ja edellytykset osallistua lääkehoidon toteuttamiseen nykyisten koulutusvaati- musten pohjalta.....	11
Liite 2. Lääkehoitolupa.....	12
Liite 3. Yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma.....	13
Liite 4. Lapsen lääkelomake	14
Liite 5. Lapsen lääkehoidon suunnitelma päivähoidossa	15
Liite 6. Suunnitelma lapsen diabeteksen hoidosta päivähoitopäivän aikana.....	16
Liite 7. Lääkepoikkeamalomake	18
Liite 8. Ilmoitus terveydellisistä syistä tarvittavasta erityisruokavalioista	19

JOHDANTO

Lapsen lääkehoidon toteuttaminen Kuhmon kaupungin varhaiskasvatuksessa - ohjeistus pohjautuu Valtakunnallisiin sosiaali- ja terveydenhuollon oppaisiin, Turvallinen lääkehoito (Oppaita 2005:32) ja Päivähoidon turvallisuussuunnittelu 2008 (Oppaita 2008:71), STM:n Kuntainfoon 5/2012, annettu 3.10.2012 sekä ohjeistus lapsen lääkehoidon toteuttamiseen Kajaanin kaupungin varhaiskasvatuksessa.

Sosiaali- ja terveysministeriön opas *Turvallinen lääkehoito – Valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa* (STM 2005:32) velvoittaa kaikkia lääkehoitoa toteuttavia yksiköitä tekemään lääkehoidon suunnitelman. Oppaan tarkoituksena on yhtenäistää laadukkaan lääkehoidon toteuttamisen periaatteet, selkeyttää lääkehoidon toteuttamiseen liittyvä vastuunjako ja määrittää vähimmäisvaatimukset, joiden tulee toteutua kaikissa lääkehoitoa toteuttavissa yksiköissä.

Lääkehoito on terveydenhuollon toimintaa ja lääkehoitosuunnitelma tulee tehdä myös sellaisia toimintayksiköitä varten, joiden perustehtävään lääkehoidon toteuttaminen ei kuulu, mutta joissa saatetaan joutua toteuttamaan lääkehoitoa. Tällaisia yksiköitä ovat esimerkiksi päiväkodit ja ryhmäperhepäivähoidon yksiköt. Lääkehoidon organisointi varhaiskasvatuksessa tulee tapahtua suunnitelmallisesti edeten kunnan tasolta yksikkökohtaisesti aina lapsikohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan saakka.

Varhaiskasvatuksessa esimies (päiväkodin johtaja/ perhepäivähoidon ohjaaja) organisoii, ohjaa toimintaa ja valvoo lääkehoidon toteuttamista lääkehoitosuunnitelman mukaisesti sekä päättää eri henkilöstöryhmien työnjaosta ja yhteistyöstä siten, että jokaisen ammattiryhmän osaaminen hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla. Esimiehen tehtävänä on myös varmistaa, että yksikössä lääkehoidon toteuttamiseen osallistuvalla henkilöstöllä on tarvittava osaaminen sekä olosuhteet ovat oikeanlaiset lääkehoidon toteuttamiselle.

Liitteenä 3 on yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma, joka päivitetään vähintään kerran toimikaudessa sekä aina tarvittaessa. Yksikkökohtaisesti tulee tarkastella ja päivittää henkilökunnan lääkehoidon osaamista sekä suunnitella ja toteuttaa toimintaa ja henkilökunnan työvuoroja huomioiden lääkehoitoa tarvitsevat lapset.

Liitteenä 5 on lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma, johon kirjataan tarkasti yksittäisen lapsen lääkehoitoon liittyvät asiat. Suunnitelma tehdään lapselle, jolla on pitkäaikaissairaus, joka vaatii perusteellisempaa perehtymistä, hoitoa, seurantaa ja dokumentointia. Lääkehoitosuunnitelma lisää turvallisuutta ja varmistaa tiedon kulun lapsen lääkehoidon asioissa.

1. LAPSEN LÄÄKEHOIDON TOTEUTTAMINEN

VARHAISKASVATUKSESSA

Lääkehoidon suunnitelma on yksi osa päiväkodin vuosisuunnitelmaa. Lääkehoidon organisointi varhaiskasvatuksessa etenee suunnitelmallisesti kunnan tasolta yksikkökohtaisiksi suunnitelmiksi ja aina lapsikohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan saakka.

Lapsen mahdolliset pitkäkestoiset sairaudet (esim. astma, diabetes, allergiat ja epilepsia) sekä muut henkilökohtaiset rajoitteet ja niiden mahdollinen vaikutus lapsen toimintakykyyn selvitetään ennen kuin lapsi aloittaa päivähoidon sekä tarvittaessa päivähoidon aikana.

Lapsille ei pääsääntöisesti anneta lääkkeitä hoitopäivän aikana. Tarkoituksenmukaista olisi, että lääkäri määräisi lapselle pitkävaikutteisia lääkkeitä, jotka annetaan lapselle kotona ennen tai jälkeen päivähoitopäivän.

Päivähoidossa voidaan antaa kuitenkin tarvittaessa lapsen pitkäaikaissairauden vaatimaa ylläpitolääkitystä tai kuuriluonteista lääkitystä (esim. antibioottihoito) tai äkillisesti sairastuneiden lasten kuume- ja särkylääkitys ennalta tehdyn suunnitelman ja sopimusten mukaisesti. Päivähoidossa annettavat lääkkeet tulee olla Suomessa laillistetun lääkärin määräämiä lääkkeitä.

Lapsen allergiat, sairaudet, vammat ja niiden hoito-ohjeet kirjataan lapsen lääkehoitosuunnitelmaan, joka on osa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa / esiopetuksen oppimissuunnitelmaa. Nämä tiedot annetaan tarvittavin osin päivähoitohenkilökunnalle ja keittiöhenkilökunnalle.

Lapsen sairauden hoidosta ja lääkkeiden annosta ja annostelusta sovitaan aina kirjallisesti lapsen lääkelomakkeeseen tai lääkehoitosuunnitelmalomakkeeseen lapsikohtaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa. Tarvittaessa lääkehoidon suunnitelman tekemiseen osallistuu myös päiväkodin johtaja/ perhepäivähoidon ohjaaja sekä perusterveydenhuollon tai erikoissairaanhoidon asiantuntija (esim. lääkäri, kuntoutusohjaaja, terveydenhoitaja).

1.1. Lapsen sairastuminen hoitopäivän aikana

Hoitopäivän aikana sairastuvalle lapselle osoitetaan rauhallinen paikka lepäämistä varten. Lapsen sairastuessa on otettava välittömästi yhteyttä hänen huoltajiinsa ja sovittava heidän kanssaan lapsen noutamisesta. Sairastunutta lasta ei saa jättää yksin.

Tarvittaessa henkilökunta ottaa yhteyttä lääkäriin tai kutsuu paikalle sairaankuljetusauton. Jos tarvitaan hätäensiapua niin ensin soitto 112 ja sen jälkeen soitto huoltajille.

Jos lapsi joudutaan viemään lääkäriin tai sairaanhoitoon, häntä saattavalla henkilöllä on oltava mukanaan lasta koskevat tiedot, kuten esimerkiksi lapsen henkilötiedot, tiedot mahdollisista sairauksista, allergioista tai yliherkkyyksistä sekä lapsen huoltajien yhteystiedot. Lapsi kuljetetaan tapauksesta riippuen taksilla (tällöin täytyy olla saattaja päivähoidosta mukana) tai sairaankuljetusautolla

1.2. Lääkkeiden säilyttäminen

Päivähoitoyksiköissä kaikki lääkekaapit on pidettävä lukittuina. Lasten tarvitsemat lääkkeet suositellaan säilytettäväksi erillään henkilökunnan käyttöön tarkoitettusta lääkekaapista. Jääkaapissa säilytettävät lääkkeet säilytetään suljettavissa erillisissä rasioissa erillään ruokatarvikkeista. Päiväkodin johtaja / perhepäivähoidon ohjaaja huolehtivat asianmukaisista lääkkeiden säilyttämispaikoista.

Lääkkeiden sekaantumisen estämiseksi on jokaisessa lääkepakkauksessa lapsen nimi. Esimerkiksi alkupe- räispakkauksessa oleva silmätipppapullo laitetaan erilliseen kannelliseen, lapsen nimellä varustettuun rasi- aan ja tämä rasia kaappiin/jääkaappiin (huomioitava oikea säilytyslämpötila).

1.3. Lomakkeet ja lomakkeiden säilyttäminen

Lapsen lääkehoito on osa lapsen hoidon kokonaisuutta. Yhteistyössä tehtävät kirjalliset lääkehoitosuun- nitelmat takaavat sen, että huoltajilla ja varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on yhtenäinen näkemys siitä, miksi lääkettä annetaan, mitä lääkettä, kuinka paljon, kuka ja miten lääkettä annetaan sekä mitä muuta huomioitavaa lapsen lääkehoitoon kuuluu. *Lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön valmiudet ja edellytyk- set osallistua lääkehoidon toteuttamiseen nykyisten koulutusvaatimusten pohjalta* on kuvattu liitteessä 1.

Lääkehoitolupa, liite 2. Työntekijän henkilökohtainen lupa suorittaa luvan mukaista lääkehoitoa. Alku- peräinen lupalomake säilytetään päiväkodissa esimiehellä ja työntekijällä on luvasta kopio. Lääkehoito- lupaa säilytetään vuosi voimassa oloajan päättymisen jälkeen.

Yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma, liite 3. Päivitettävä vähintään kerran toimikaudessa sekä tar- vittaessa. Yksikkökohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan kirjataan pitkäaikaissairaiden lasten vaikutus päi- väkodin toimintaan.

Lapsen lääkelomake, liite 4. Lapsen lääkelomake säilytetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman / esi- opetuksen oppimissuunnitelman välissä ja kopio säilytetään lääkkeen mukana ja se siirtyy kodin ja päi- vähoidon välillä. Lapsen lääkelomaketta säilytetään vuosi lääkkeen antamisen päättymisestä.

Lapsen lääkehoitosuunnitelma, liite 5, täytetään silloin, kun lapsella on pitkäaikaissairaus, joka vaatii perusteellisempaa perehtymistä, hoitoa, seurantaa ja dokumentointia esimerkiksi diabetes, epilepsia, vaikea allergia tai astma tai muu jatkuvaa lääkitystä tai hoitoa vaativa sairaus. Lapsen lääkehoitosuunni- telma säilytetään osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa / esiopetuksen oppimissuunnitelmaa. Huol- tajille annetaan lapsen lääkehoitosuunnitelmasta kopio. Lapsen lääkehoitosuunnitelma säilytetään lap- sen varhaiskasvatuksen ajan sekä vuosi kouluun siirtymisen jälkeen. Kouluun siirtymävaiheessa pidetään tarvittaessa lapsikohtainen palaveri, jossa yhteistyössä huoltajien kanssa käydään läpi lapsen lääkehoito- suunnitelma tarvittavilta osin. (kts. Henkilötietolaki 10§ ja 12§)

2. LAPSEN LÄÄKEHOIDON VASTUUT, VELVOLLISUUDET JA TYÖNJAKO

2.1. Huoltajat

Kokonaisvastuu lapsen sairauden hoidosta ja lääkkeiden antamisesta on aina huoltajilla. Huoltajien tehtävä on perehdyttää ja tiedottaa riittävästi lapsen hoitoon osallistuvaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä lapsen sairauksista ja niiden hoidosta. Huoltajat vastaavat siitä, että henkilökunnalla on saatavilla kaikki tarvittava lapsen lääkehoitoon ja hoitotoimenpiteisiin liittyvä tieto, lääkkeet ja mahdolliset tarvikkeet. He kutsuvat tarvittaessa alan asiantuntijan perehdyttämään henkilökuntaa. Nämä asiat kirjataan lapsen lääkehoitosuunnitelmaan yhdessä lähiaikuisen / ryhmän henkilökunnan kanssa. Jos lapsen lääkintään tai hoitotoimiin tulee muutosta, huolehtivat huoltajat uuden tiedon lasta hoitavalle henkilökunnalle ja yhdessä tehdään uusi lääkehoitosuunnitelma tai päivitetään entistä suunnitelmaa.

Huoltaja vastaa myös lapsen lääkkeen toimittamisesta alkuperäispakkauksessa siten, että lääkärin määräys (lääkkeen nimi, vahvuus, annostus, lapsen nimi) on luettavissa. Myös lääkkeen valmisteyhteenvedon eli pakkauksessa olevan käyttöohjeen tulee olla lääkkeenantajan käytettävissä. Huoltajat huolehtivat lääkkeiden antamisvälineiden puhdistuksesta ja huoltamisesta. Huoltajat huolehtivat myös vanhentuneiden lääkkeiden ja käytettyjen välineiden päivähoitopaikasta pois viemisestä ja hävittämisestä.

Huoltajien on hyvä muistaa, että pyytävät lääkäriä mahdollisuuksien mukaan määräämään sairaalle lapselle pitkävaikutteisia lääkkeitä, jotka annetaan lapselle kotona ennen tai jälkeen hoitopäivän.

Huoltajat vastaavat yhdessä päiväkodin johtajan/perhepäivähoidon ohjaajan kanssa lapsen lääkehoidon tietojen siirrosta ja perehdyttämisestä uuteen päivähoitopaikkaan, varahoitopaikkaan ja päivystävään päiväkotiin.

2.2. Toimintayksikön esimies

- Perehdyttää henkilökunnan ohjeistukseen koskien lapsen lääkehoidon toteuttamista Kuhmon kaupungin varhaiskasvatuksessa sekä siihen, että omassa yksikössään on käytettävissä riittävä tietoa ja asiantuntemusta antamaan lääkehoitoa ja että tietoja käsitellään ammatillisesti ja huolehditaan siitä, että tieto ei kulkeudu ulkopuolisille.
- Vastaa lapsikohtaisten lääkehoitosuunnitelmien laadinnasta ja allekirjoittaa ne.
- Vastaa yksittäisen lapsen lääkehoidon suunnitelman toteutumisesta omassa yksikössään työparinaan tehtävään valittu lähihoitaja/lähihoitajat.
- Vastaa siitä, että henkilökunta saa riittävän perehdytyksen (esim. diabeteshoitajalta) ja siitä, että myös huoltajat tietävät vastuunsa ja osallisuutensa.
- Vastaa siitä, että omassa yksikössä olevien kroonisesti sairaiden-, jatkuvaa lääkitystä vaativien-, kohtausluonteisesti lääkkeitä tarvitsevien lasten ja muiden erityistä hoitoa tarvitsevien lasten tiedot on huomioitu yksikön omassa turvallisuussuunnitelmassa.
- Vastaa yhdessä huoltajien kanssa lapsen lääkehoidon tietojen siirrosta uuteen päivähoitopaikkaan ja varahoitopaikkaan.

- Vastaa salassa pidettävien asiakirjojen / tietojen säilyttämisestä annettujen säännösten mukaisesti.
- Huolehtii oma yksikkönsä henkilökunnan lääkehoidon osaamisen ylläpitämisestä.

2.3. Lähiaikuinen, ryhmän henkilökunta / lääkkeenantajat

”Turvallinen lääkehoito-oppaan (2005:32) mukaan päivähoidossa pääsääntö on se, että lääkehoidon toteuttaminen on terveydenhuollon ammattihenkilötoimintaa ja että lääkehoitoa toteuttavat **lääkehoitoon koulutetut terveydenhuollon ammattihenkilöt**. Päiväkodeissa työskentelee lähihoitajia, jotka ovat nimikesuojattuja terveydenhuollon ammattihenkilöitä...Näin ollen päivähoidossa **lähihoitajan** tulisi toteuttaa lääkärin lapselle määräämä lääkehoito.” (STM:n Kuntainfo 5/2012)

”Päivähoidon muu työntekijä, esimerkiksi **lastentarhanopettaja tai perhepäivähoitaja**, joka ei ole saanut terveystieteen koulutusta, voi toteuttaa lääkärin lapselle määräämää, luonnollista tietä annettavaa (esim. suun kautta) tai ihon alle pistettävää (esim. insuliini) lääkehoitoa. Tällöin lääkehoidon toteuttaminen perustuu työntekijän suostumukseen, perehdytykseen sekä lisäkoulutukseen ja edellä mainittuun lapsikohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan. Terveystieteen kouluttamattomalla työntekijällä ei ole velvoitetta lääkehoidon toteuttamiseen. Vanhempien tulee olla tietoisia siitä, kuka lääkehoitoa päivähoidossa toteuttaa.” (STM:n Kuntainfo 5/2012)

Liitteessä 1 on kuvattu Lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön valmiuksia ja edellytyksiä osallistua lääkehoidon toteuttamiseen nykyisten koulutusvaatimusten pohjalta.

”Kun lääkehoitoa toteuttaa lääkehoitoon kouluttamaton henkilö muualla kuin terveydenhuollon toimintayksikössä, toiminta perustuu yhteiseen sopimukseen lääkehoitoa saavan potilaan tai hänen omaisensa kanssa (esimerkiksi päivähoidossa vanhempien ja lääkehoitoa toteuttavan henkilön yhteinen sopimus ja suostumus).” (Turvallinen lääkehoito 2005, s. 20)

”Lääkehoitoon kouluttamaton henkilö voi osallistua luonnollista tietä annettavan tai ihon alle pistettävän hoidon toteuttamiseen yksittäistapauksissa tai tilannekohtaisesti harkinnan, riittävän lisäkoulutuksen sekä osaamisen varmistamisen jälkeen. Lapsille ei pääsääntöisesti anneta lääkkeitä hoitopäivän aikana. Vakavaan vaaraan joutuneen henkilön auttaminen sen sijaan on yleinen lakisääteinen tavoite.” (Päivähoidon turvallisuussuunnittelu 2008, s. 36)

Lähiaikuinen, ryhmän henkilökunta / lääkkeenantajat

- Toteuttaa perehdytyksen ja lääkehoitoluvan saatuaan lapsen lääkkeenantamisesta. Lastenhoitajat nimetään vastuuhenkilöiksi. Ryhmän koko henkilökunta on perehdytetty lapsen lääkehoitosuunnitelman sisältöön.
- Laatii yhdessä huoltajien kanssa lapsen lääkehoitosuunnitelman. Arvioi omalta osaltaan lapsen lääkehoidon vaikuttavuutta ja kertoo havainnoistaan huoltajille. Huolehtii tarvittaessa retkille mukaan lapsen mahdollisen lääkityksen.
- Vastaa lapsen lääkkeiden oikeasta ja turvallisesta säilyttämisestä.
- Työntekijä on velvollinen ilmoittamaan huoltajille ja esimiehelle, jos hän tarvitsee lisäperehdytystä.
- Annostelee ja antaa lapselle lääkkeen.
- Päivittäin kirjaa ylös antamansa lääkkeet yhteisesti sovitulla tavalla.

- Tiedottaa huoltajien antamat kirjalliset muutokset muille lasta hoitavalle henkilöstölle.

2.4. Perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito

”Vastuualueet ja työnjako lääkehoidon toteuttamisesta perustuvat lakiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994). Lääkäri vastaa lääkehoidon kokonaisuudesta ja lääkkeiden määräämisestä sekä potilaan lääkehoidon arvioinnista. Lääkäri ja terveydenhuollon ammattihenkilö vastaavat hoidon tarpeen arvioinnista, lääkehoidon vaikuttavuuden arvioinnista sekä potilaan ohjauksesta ja neuvonnasta. Lääkäri vastaa yhdessä farmaseuttisen henkilöstön ja sairaanhoitajan kanssa potilaan lääkehoidon kokonaisarvioinnista. Jokainen lääkehoitoa toteuttava kantaa vastuun omasta toiminnastaan lääkemääräykseen perustuen sekä ammatillisen koulutuksensa, vastuualueensa ja työyksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. (STM:n Kuntainfo 5/2012)

”Suunnitelma sisältää ohjeet lääkehoidon toteuttajien vastuista, osaamisen varmistamisesta ja lääkkeenantoluvuista. Lääkehoitosuunnitelma sisältää myös tiedon siitä, kuka terveydenhuollossa on päivähoidon yhteyshenkilö ja vastaa lääkehoidon toteuttamisen perehdytyksen järjestämisestä sitä tarvitseville päivähoidon työntekijöille. Lääkehoidon toteuttamisen perehdytyksessä päivähoidon yksiköissä perusterveydenhuollon tai erikoissairaanhoidon terveydenhoitajat ja sairaanhoitajat ovat luontevia toimijoita.” (STM:n Kuntainfo 5/2012)

”Päivähoidon työntekijöiden lääkehoidon osaaminen tulee varmistaa näytöllä. Näytön ottaa vastaan lääkehoitoon koulutuksen saanut, kokenut laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö, joka voi olla esimerkiksi saman kunnan tai kuntayhtymän terveyskeskuksen tai lapsen sairauden seurannasta vastaavan erikoissairaanhoidon yksikön palveluksessa oleva sairaanhoitaja. Koska esimerkiksi injektoiden antaminen ihon alle ja lihakseen on lähihoitajan vastuualueeseen sisältyvää vaativaa lääkehoitoa, se edellyttää myös lähihoitajan **osaamisen varmistamista näytöllä** ja tarvittaessa **perehdytystä ja lisäkoulutusta.**” (STM:n Kuntainfo 5/2012)

”Kirjallisen todistuksen perehdytykseen osallistumisesta antaa saman kunnan tai kuntayhtymän terveyskeskuksen tai lapsen sairauden seurannasta vastaavan erikoissairaanhoidon yksikön vastaava lääkäri tai hänen ohjeittensa mukaan joku muu lääkäri. (Ks. Valvira 2007.)” (STM:n Kuntainfo 5/2012)”.

Vastuukysymykset

Kirjallisen todistuksen antava lääkäri vastaa siitä, että lääkehoidon toteuttajalla on lääkehoidon toteuttamisen edellyttämä perehdytys ja koulutus. Lääkäri vastaa siitä, että koulutus vastaa kyseisen lääkehoidon osaamisvaatimuksia, ja että lääkehoidon toteuttajan osaaminen on varmistettu näytöllä. Näytön vastaanottaja vastaa lääkehoidon osaamisen varmistamisesta. Lääkehoidon toteuttaja vastaa itse siitä, että hän toteuttaa lääkehoitoa lääkärin lääkemääräyksen, koulutuksensa, ammatillisen vastuualueensa tai lääkehoidosta tehdyn sopimuksen ja työyksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.” (STM:n Kuntainfo 5/2012)

Kainuun alueella on sovittu seuraavista käytänteistä:

Pitkäaikaissairaus	Perehdyttäjä	Näytön vastaanottaja	Luvanantaja
Anafylaktinen allergia	kuntoutusohjaaja	kuntoutusohjaaja	Erikoissairaanhoidon lääkäri
Astma (infektio)	terveydenhoitaja / astmahoitaja	terveydenhoitaja / astmahoitaja	Lapsen neuvolalääkäri
Diabetes	diabeteshoitaja	diabeteshoitaja	Erikoissairaanhoidon lääkäri
Epilepsia	kuntoutusohjaaja	kuntoutusohjaaja	Erikoissairaanhoidon lääkäri

Muissa harvinaisissa pitkäaikaissairauksissa sovitaan tapauskohtaisesti perehdyttäjä, näytön vastaanottaja ja luvanantaja.

3. LÄHTEET JA LISÄTIETOA

1. **STM:n Kuntainfo 5/2012**, annettu 3.10.2012. Pitkäaikaissairaiden lasten lääkehoidon turvallinen toteuttaminen lasten päivähoitossa

2. **Turvallinen lääkehoito**. Valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa 2006. Sosiaali- ja terveysministeriön Oppaita 2005:32. <http://www.stm.fi>

”Kun lääkehoitoa toteuttaa lääkehoitoon kouluttamaton henkilö muualla kuin terveydenhuollon toimintayksikössä, toiminta perustuu yhteiseen sopimukseen lääkehoitoa saavan potilaan tai hänen omaisensa kanssa (esimerkiksi päivähoitossa vanhempien ja lääkehoitoa toteuttavan henkilön yhteinen sopimus ja suostumus). ”Katso myös käsitteet : ”Lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö” ja ”Lääkehoidon toteuttamisen epättyypillinen alue”.

3. **Päivähoidon turvallisuussuunnittelu 2008**. Sosiaali- ja terveysministeriön ja Stakesin yhteisjulkaisu. Oppaita 2008:71. <http://www.stm.fi>

”Lääkehoitoon kouluttamaton henkilö voi osallistua luonnollista tietä annettavan tai ihon alle pistettävän hoidon toteuttamiseen yksittäistapauksissa tai tilannekohtaisesti harkinnan, riittävän lisäkoulutuksen sekä osaamisen varmistamisen jälkeen. Lapsille ei pääsääntöisesti anneta lääkkeitä hoitopäivän aikana. Vakavaan vaaraan joutuneen henkilön auttaminen sen sijaan on yleinen lakisääteinen tavoite. ”

4. **Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621** (Julkisuuslaki 24§, kohta 25)

5. **22.4.1999/523 Henkilötietolaki** (10§ ja 12§)

6. **Suunnitelma lapsen diabeteksen hoidosta koulupäivän aikana**. Diabetesliiton julkaisu 2008. <http://www.diabetes.fi>

7. **Päivähoidon allergia- ja astmaohjeisto**. Allergia- ja Astmaliiton, Hengityслиitto Helin ja Kuntaliiton yhteisjulkaisu 2004 <http://www.allergia.com/>

8. **Epilepsian ABC..** Perustietoa opettajille, kasvattajille ja vanhemmille. Toim. Kai Erikson etal. PS-kustannus 2003. <https://www.ps-kustannus.fi>

9. **Epilepsiaa sairastava päiväkodissa ja koulussa.** ja **Epilepsiakohtauksen ensiapu**. Epilepsialiiton julkaisu. <http://www.epilepsia.fi>

10. **Ensiapuohjeita**. <http://www.punainenristi.fi/ensiapuohjeet>

11. **Myrkytystietokeskus** puh. 09 471 97

Liite 1.

LÄÄKEHOITOA TOTEUTTAVAN HENKILÖSTÖN VALMIUDET JA EDELLYTYKSET OSALLISTUA LÄÄKEHOIDON TOTEUTTAMISEEN NYKYISTEN KOULUTUSVAATIMUSTEN POHJALTA

(Lähde: STM Kuntainfo 5/2012, STM 2005:32, muokattu.)

Lääkehoitoa toteuttava henkilöstö	Perustutkintoon johtavan koulutuksen antamat valmiudet	Osaamisen varmistaminen, lisäkoulutus	Vastuu / luvan myöntäminen
Lääkehoitoon koulutettu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö esim. -sairaanhoitaja	<ul style="list-style-type: none">- lääkkeiden tilaaminen, käyttökuntoon saattaminen ja jakaminen potilaskohtaisiksi annoksiksi- luonnollista tietä annettava lääkehoito- injektiot ihonsisäisesti, ihon alle ja lihakseen- rokotteet- suonensisäinen neste- ja lääkehoito- verensiirtohoito- epiduraaltilaan annettavaan lääkehoitoon osallistuminen	<ul style="list-style-type: none">- suonensisäinen neste- ja lääkehoito- verensiirtohoito- epiduraaltilaan annettavaan lääkehoitoon osallistuminen, muun muassa kipupumppuun annosteltavat lääkkeet- rokotteet	Lupa: Toimintayksikön terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri Näyttö: Kokenut laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö
Lääkehoitoon koulutettu nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilö esim. -lähiohittaja	<ul style="list-style-type: none">- lääkkeiden jakaminen potilaskohtaisiksi annoksiksi- luonnollista tietä annettava lääkehoito- injektiot ihon alle ja lihakseen	<ul style="list-style-type: none">- lääkkeiden tilaaminen- injektiot ihon alle ja lihakseen- lääkkeettömän, perusliuosta sisältävän jatkoinfuusiopullon tai nestepussin vaihtaminen	Lupa: Toimintayksikön terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri Näyttö: Laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö
Lääkehoitoon koulutusta saanut sosiaalihuollon ammatillinen henkilöstö esim. -osa sosionomeista (amk), valinnainen kurssi	<ul style="list-style-type: none">- valmiiksi jaettujen lääkkeiden antaminen luonnollista tietä	<ul style="list-style-type: none">- injektiot ihon alle	Lupa: Toimintayksikön terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri Näyttö: Laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö
Lääkehoitoon koulutamaton henkilöstö esim. -lastentarhanopettaja -kasvatustieteen kandidaatti/maisteri -osa sosionomeista (amk), valinnainen kurssi -perhepäivähoitaja -päivähoitaja		<ul style="list-style-type: none">- lääkkeiden antaminen luonnollista tietä alkupeiräispakkauksesta- injektiot ihon alle	Sopimukseen perustuvaa - potilas-, lääke- ja tilannekohtainen Lupa: Toimintayksikön terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri Näyttö: Laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö

LÄÄKEHOITOLUPA

Tutkintoon johtavan koulutuksen antamien valtuuksien lisäksi, lisäkoulutuksen ja osaamisen varmistamisen jälkeen annettava lääkehoitolupa.

Lääkehoitoluvan myöntää:

- vaikeat allergiat, diabetes- ja epilepsialasten lääkitys: Kaks:n lastentautien erikoislääkäri
- astmalasten lääkitys: oman kunnan lastenneuvolalääkäri

Luvan saaja: _____

Suoritettu tutkinto: _____

Toimintayksikkö: _____

- Lääkehoitoon koulutettu nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilö
- Lääkehoitoon koulutusta saanut sosiaalihuollon ammatillinen henkilöstö
- Lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö

Lääkehoidon lisäkoulutus

Koulutuksen sisältö _____

Päiväys ____ / ____ 20__

Kouluttajan allekirjoitus

Nimen selvennys

Osaamisen varmistaminen

Päiväys ____ / ____ 20__

Lääkehoidon näytön vastaanottajan allekirjoitus

Nimen selvennys

Luvan myöntäminen

Lupa on henkilökohtainen ja voimassa 5 vuotta ____ / ____ 20__ asti.

Päiväys ____ / ____ 20__

Lääkehoitoluvan myöntäjän allekirjoitus

Nimen selvennys

YKSIKKÖKOHTAINEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA

Päiväkodin/ Ryhmäperhepäiväkodin nimi:

Terveystieteiden ammattihenkilöstön lukumäärä:

Lasten pitkäaikaissairaudet:

lukumäärä:

Henkilöstön lääkehoidon osaaminen:

Nimi	Ammatti	Lääkehoitokoulutus, pvm	Mihin asti koulu- tus/lupa voimassa

Pitkäaikaissairaiden lasten läsnäolo päivittäin ja sen huomioiminen työvuorosuunnittelussa:

Päivystysaikana huomioitavaa (esim. kesäaikana päivystävä päiväkot):

Lisäkoulutuksen/perehdytyksen tarve ja suunnitelma:

Yksittäisen lapsen lääkkeiden säilyttäminen:

Koko henkilöstölle tarvitseman oleellisen tiedon välittäminen, kuka tiedottaa: milloin tiedotettu/päivite

LAPSEN LÄÄKELOMAKE

Lapsen nimi

Henkilötunnus

Päiväys ja huoltajan allekirjoitus

Lapsella on

- ruoka-allergia, mikä? _____ siitepölyallergia, mikä?
- astma, pakkasraja - _____ ° C, jolloin ulkoilua tulisi välttää eläinallergia, mikä?
- allerginen ihottuma pölypunkki-allergia
- atooppinen iho _____ muu allergia (esim. kumi, nikkeli, lääkeyliherkkyys), mikä?
- diabetes EpiPen Jr® –kynä ensiapulääkityksenä
- epilepsia _____ muu sairaus, mikä?

LÄÄKITYS

Lääkkeen nimi

Annostus ja lääkkeenantotapa

Mihin oireisiin?

Säännöllisesti

Tarvittaessa

Huomioitavaa

Liite 5

Kuhmon kaupunki
Sivistyspalvelut/Varhaiskasvatus

LAPSEN LÄÄKEHOIDON SUUNNITELMA PÄIVÄHOIDOSSA

Lapsen nimi _____ Syntymäaika _____

Vanhempien / huoltajien yhteystiedot (nimi ja puhelinnumero)

Toimintayksikkö / ryhmä _____

Milloin ja minkälainen sairaus lapsella on todettu? Miten näkyy lapsen arjessa?**Minkälaisia oireita ja seurantaä päivähoidopäivän aikana sairaus aiheuttaa?****Kuinka usein lapsi keskimäärin oireilee?****Peruslääkitys, jota annetaan myös päivähoidopäivän aikana.
Miten lääkkeitä annostellaan ja kuinka usein? Miten lääkkeitä säilytetään?****Lapsen tarvitsemat ensiapulääkkeet päivähoidopäivän aikana.
Minkälaisilla oireilla lääkettä annetaan ja kuinka lääkkeitä annetaan?****Mitä muita toimenpiteitä lapsi tarvitsee ensiaputilanteissa?****Keneen otetaan yhteys ensiaputilanteissa?**

Paikka _____ Päiväys ____ / ____ 20____

Huoltajan allekirjoitus

Nimen selvennys

Toimintayksikön edustajan allekirjoitus

Nimen selvennys

Kuhmon kaupunki
Sivistyspalvelut/Varhaiskasvatus

SUUNNITELMA LAPSEN DIABETEKSEN HOIDOSTA PÄIVÄHOITOPÄIVÄN AIKANA

Lapsen nimi _____ Syntymäaika _____

Huoltajien yhteystiedot (nimi ja puhelinnumero)

Diabeteshoitajan yhteystiedot _____

Toimintayksikkö / ryhmä _____

Laadintapvm ____/____ 20__

Verensokerin mittaus päivähoidossa ennen ateriointia on / ei ole tarpeen.

- lapsi osaa / ei osaa mitata
 - lapsi osaa tulkita tuloksen / ei osaa tulkita tulosta
 - lapsiryhmän työntekijä(t), joka on saanut perehdytyksen mitata verensokeria ja tulkita tuloksen: _____
- _____

- muut mahdolliset verensokerin mittaukset päivähoitopäivän aikana
- _____

Insuliinin pistäminen päivähoidossa aterioinnin yhteydessä on / ei ole tarpeen.

- lapsi osaa / ei osaa pistää
 - lapsi osaa / ei osaa annostella insuliinia pumpusta
 - lapsi osaa / ei osaa arvioida insuliiniannoksen suuruuden / suuruutta
 - lapsiryhmän työntekijä(t), joka on saanut perehdytyksen arvioida insuliiniannoksen ja pistää sen / annostella pumpusta:
- _____
- _____

Insuliinin annosteluohje

- ajankohta _____
 - pistospaikka _____
 - annoksen suuruus _____
 - insuliinia annostellaan aterialla ____ yksikköä / _____g hiilihydraatteja
 - hiilihydraattien / insuliinin annostelu, jos on liikuntatuokio: _____
- _____

Aterioiden hiilihydraattiarviointi

- lapsi tarvitsee apua / ei tarvitse apua hiilihydraattien arvioinnissa
- lapsiryhmän työntekijä(t), joka on saanut perehdytyksen arvioida aterioiden hiilihydraattimäärän:

- liitteenä on / ei ole lapsen ateriasuunnitelma

Muuta tärkeää tietoa lapsesta

- tyypillisen matalan verensokerin oireet _____

- aiheuttaako liian korkea verensokeri (>15 mmol/l) toimenpiteitä?

- miten toimitaan, jos lapsi sairastuu kesken päivähoitopäivän?

- miten tieto lapsen diabeteksestä kulkee lapsiryhmän sijaisille?

Muuta

Huoltajan allekirjoitus

Toimintayksikön edustajan allekirjoitus

Nimen selvennys

Nimen selvennys

Liite 7.

Salassa pidettävä (Julkisuuslaki 24§, kohta 25)

LÄÄKEPOIKKEAMALOMAKE

Yksikkö _____

Tapahtuma-aika

Päiväys: _____ Klo _____

Vaikuttiko poikkeama lapseen? ☐ Ei ☐ Kyllä Lapsen tiedot:
Lääkepoikkeaman kuvaus, mitä tapahtui ja mitkä sen vaikutukset olivat:
Kuinka tilanne hoidettiin:
Miksi näin kävi? Mitä olisi pitänyt tehdä toisin?
Poikkeaman kirjasi:

Lähetä tästä kopio vanhemmille, yksikön esimiehelle ja tarvittaessa vastaavalle lääkärille.

Liite 8

Kainuun maakunta –kuntayhtymä

ILMOITUS TERVEYDELLISISTÄ SYISTÄ TARVITTAVASTA ERITYISRUOKAVALIOSTA

Nimi _____ Syntymävuosi _____

Päiväkoti/Koulu _____ Ryhmä/Luokka _____

Luokanopettaja/Valvoja _____

Huoltajan puhelinnumero päivällä _____

Lapsen/Oppilaan ruokavalio

- DIABETES LAKTOOSITON
 KELIAKIA RUOKA-AINEALLERGIA
 MUU ERIKOISRUOKAVALION TARVETE, MIKÄ?

Kielletyt ruoka-aineet

- KANANMUNA MANSIKKA SOIJA
 KALA SITRUSHEDELMÄT MANGO
 MAITO TOMAATTI/tuore/keitettynä KIIVI
 SELLERI PAPRIKA HUNAJA
 HERNE, PAPU OMENA PORKKANA/raaka/kypsä
 SUKLAA, KAAKAO PÄHKINÄT, MANTELI, SIEMENET
 LISÄAINE, MIKÄ _____
 VILJA, MIKÄ/MITKÄ _____
 MUU, MIKÄ _____

Erityisruokavalio lakkaa kahden viikon kuluttua, jollei erikseen valmistettua ruokaa syödä.

Ruokavaliotarpeen on todennut -----

Huoltaja sitoutuu ilmoittamaan ruokavaliossa tapahtuvista muutoksista ja lapsen/oppilaan yli yhden viikon mittaisista poissaoloista keittiölle.

____ / ____ 200__ Huoltajan allekirjoitus _____

Ilmoitus on voimassa _____

Saapunut keittiölle ____ / ____ 200__..